

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

ІН Інститут історії та філософії

Кафедра філософії та соціальних наук

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ІНІ історії та філософії

Ю.В. Подрез

(підпис) (ініціали та прізвище)

«01» жовтня 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014 Середня освіта (Мова і література (німецька))

освітня-програма Середня освіта (Німецька та англійська мови)

Мова навчання українська

Погоджено навчально-методичною комісією
ІНІ Інституту історії та філософії
«28» вересня 2018р.

Голова Подрез Ю.В., к. істор.н., доцент

Суми – 2018

Розробник: Бондар І.О. – кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії та соціальних наук

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри філософії та
соціальних наук

Протокол № 2 від «28» вересня 2018 р.

Завідувач кафедри
Снегірьов І. О. – кандидат філософських наук доцент

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3,0	Освітній ступінь: бакалавр	Вибіркова	
		Рік підготовки:	
2, 3-й			
Семестр			
4, 5-й			
Лекції:			
18 год.			
Практичні, семінарські:			
18 год.			
Лабораторні:			
0 год.			
Самостійна робота:			
52 год.			
Консультації:			
2 год.			
Загальна кількість годин – 90		Вид контролю: залік	

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія зарубіжної культури» є: ознайомити студентів з основами сучасних підходів до історії зарубіжних культур, особливостями їх історичного розвитку, виявити їх зв'язок з соціальними, політичними, цивілізаційними, побутовими, мистецькими явищами і процесами, навчити студентів вільно оперувати сучасними концептами історичної культурології та широким фактологічним матеріалом.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Історія зарубіжної культури» є: сформулювати у студентів цілісне уявлення про історичний розвиток світової культури, значення і роль культури як у духовному так і у матеріальному житті народів і держав. Виховувати емоційно-естетичне ставлення до здобутків історії світової культури, формувати естетичні смаки та уподобання.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення студентами-філологами дисципліни «Історія зарубіжної культури» базується на раніше вивчених ними дисциплінах: історія та культура України, філософія, етика, естетика, історія світової літератури, іноземна мова, педагогіка, психологія тощо.

Зміст програми враховує всі нюанси підготовки вчителів, керівників та науковців.

3. Результати навчання за дисципліною

Компетенції, якими повинен володіти майбутній фахівець, в результаті вивчення дисципліни «Історія зарубіжної культури», формуються через знання, вміння та навички відповідно.

В результаті вивчення дисципліни «Історія зарубіжної культури» студенти повинні **знати:**

- а) цивілізаційні витоки і детермінанти давніх культур;
- б) сутність світових національно-культурних проектів;
- в) світоглядні особливості національних культур та їх зв'язок з національним характером;
- г) основні етапи формування художніх стилів у культурі

Студенти повинні на практиці застосовувати наступні **вміння:**

- а) ідентифікувати явища культури за їх історичною значущістю;
- б) ідентифікувати явища культури за їх національною приналежністю;
- в) ідентифікувати явища культури за їхніми стильовими особливостями та художньою вартістю;
- г) аналізувати основні тенденції розвитку культури в їх історичній ретроспективі й перспективі.

Результатами вивчення курсу «Історія зарубіжної культури» є розвиток у майбутнього фахівця уміння правильно аналізувати проблеми розвитку культури у контексті певної історичної доби; осмислювати і оцінювати основні концепції найвидатніших діячів науки й культури; визначати основні напрями і стилі мистецтва в контексті естетичних концепцій.

Ці уміння формуються на усіх етапах вивчення даної дисципліни.

Знання	ПРЗ-5. ПРЗ-6.	Знання специфіки перебігу літературного процесу різних країн у культурному контексті, характеризування літературних епох, художніх напрямів, течій, жанрів, стилів, інтерпретація художніх творів класики й сучасності. Знання, усвідомлення та здатність реалізовувати теоретичні й методичні засади навчання іноземної мови та світової літератури в базовій середній школі .
Уміння	ПРУ-1. ПРУ-3. ПРУ-4. ПРУ-5. ПРУ-6.	Уміння оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності. Володіння формами та методами виховання учнів на уроках і в позакласній роботі, уміння відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини.
Комунікація:	ПРК-1. ПРК-3.	Уміння проектувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище, ефективно працювати автономно та в команді, організовувати співпрацю учнів та комунікацію з їхніми батьками. Уміння застосовувати різних видів аналізу художнього твору, визначення його жанрово-стильової своєрідності, місця в літературному процесі. Уміння використання гуманістичного потенціалу іноземної мови та світової літератури для формування духовного світу юного покоління України. Володіння україномовною та іншомовною комунікативною компетентністю, та їх удосконалення. Здатність забезпечити діалог культур у процесі вивчення іноземної мови та світової літератури, та уникати культурних конфліктів, створення умов для міжкультурної комунікації.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	Студент вільно і творчо володіє матеріалом, визначеним програмою, має діалектичне мислення; аргументовано, науково аналізує проблеми, об'єктивно оцінює досягнення та вплив історії естетичних вчень на розвиток та формування світогляду епохи та

	майбутнього.
82 - 89	Студент добре володіє матеріалом, але має незначні ускладнення при відповіді.
74 - 81	Студент потребує незначної допомоги викладача при виборі напрямку відповіді та допускає незначні помилки, аргументація неточна, оцінювання подій, ідей, досягнень більш емоційне ніж наукове. Має незначні труднощі при діалоговій бесіді і доказах власної думки.
64 - 73	Студент користується лише окремими знаннями дисципліни, порушує логіку відповіді, відповідь недостатньо самостійна, допускаються суттєві помилки в знаннях та поясненні питань дисципліни.
60 - 63	Викладач постійно корегує відповідь студента, мова спрощена.
35-59	Студент не володіє необхідними знаннями, не демонструє практичних навичок вивчення дисципліни.
1 - 34	Відповіді на теоретичні питання відсутні.

Розподіл балів

Поточний контроль									Разом	Сума
РОЗДІЛ 1			РОЗДІЛ 2			РОЗДІЛ 3				
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 3.1	Т 3.2	Т 3.3	70	100
Поточний контроль										
10	10	5	10	10	5	5	5	10		
Контроль самостійної роботи									30	
2	3	5	5	2	3	2	5	3		

Т 1.1, Т 1.2 ... Т 2.4 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобам оцінювання та методами демонстрування результатів навчання «Історії зарубіжної культури» є тести, проекти, аналітичні звіти, реферати, есе, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, інші види індивідуальних та групових завдань тощо.

6. Програма навчальної дисципліни

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Вступ. Культура Стародавнього світу.

Тема 1.1. Предмет і завдання курсу. Сутність культури.

Тема 1.2. Первісна культура. Стародавні східні цивілізації.

Тема 1.3. Антична культура.

Розділ 2. Культура доби Середньовіччя

Тема 2.1. Культура Візантії.

Тема 2.2. Культура середніх віків.

Тема 2.3. Культура Відродження.

Розділ 3. Культура Нового та новітнього часу

Тема 3.1. Культура Нового часу і Просвітництва.

Тема 3.2. Культура XIX ст.

Тема 3.2. Основні параметри культури XX - XXI століть.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост. робота
РОЗДІЛ 1. Вступ. Культура Стародавнього світу.												
Тема 1.1. Предмет і завдання курсу. Сутність культури	10	2	2			6						
Тема 1.2. Первісна культура. Стародавні східні цивілізації.	10	2	2			6						

Тема 1.3. Антична культура	10	2	2			6						
РОЗДІЛ 2. Культура доби Середньовіччя												
Тема 2.1. Культура Візантії.	10	2	2			6						
Тема 2.2. Культура Середніх віків.	10	2	2			6						
Тема 1.3. Культура Відродження.	10	2	2			6						
РОЗДІЛ 3. Культура Нового та новітнього часу												
Тема 3.1. Тема 3.1. Культура Нового часу і Просвітництва.	10	2	2			6						
Тема 3.2. Культура XIX ст..	10	2	2			6						
Тема 3.2 Основні параметри культури XX - XXI століть.	10	2	2		2	4						
Усього годин	90	18	18		2	52						

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Предмет і завдання курсу. Сутність культури	2	
2.	Первісна культура. Стародавні східні цивілізації	2	
3.	Антична культура	2	
4.	Культура Візантії	2	
5.	Культура Середніх віків.	2	
6.	Культура Відродження	2	
7.	Культура Нового часу і Просвітництва	2	
8.	Культура XIX ст..	2	
9.	Основні параметри культури XX – XXI ст..	2	
Разом		18	

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Культурологія: українська та зарубіжна культура: Навч. посіб. / М.М.Закович, І.А.Зязюн, О.М.Семашко та ін. / За ред. М.М.Заковича. – К.: Знання, 2004.
2. Шевнюк О.Л. Культурологія. Навчальний посібник. – К.: Знання, 2008.
3. Українська та зарубіжна культура: Навчальний посібник / За ред. проф. М.М.Заковича. – К., 2002.
4. Введение в культурологию: Учебное пособие. / Рук. авт. кол. Е.В. Попов. – М., 1996.
5. Меднікова Г.С. Українська та зарубіжна культура ХХ століття: Навч. посіб. – К.: Знання, 2002.
6. Попович М.В. Нарис історії культури України. – К., 1998.
7. Гуревич П.С. Культурологія. – М., 2000.
8. Культурологія: Учебное пособие / Под ред. В.А.Фортунатовой и Л.Е.Шапошникова. – М., 2003.
9. Культурологія: Учебное пособие / Под ред. Г.В.Драча. – Ростов-на-Дону, 1996.
10. Бокань В. Культурологія: Навч. пос. – К.: МАУП, 2000.
11. Бокань В. Польовий Л. Історія культури України: Навч. пос. – К., 1998.
12. Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура. – К., 2002, 2009.
13. Полікарпов В.С. Лекції з історії світової культури: Навчальний посібник. – К.: Знання, 2002, 2007.
14. Лобас В.Х. Українська і зарубіжна культура. – К, 2000.
15. Рождественский Ю.В. Введение в культурологию. – М., 2000.
16. Культурологія. ХХ век. Словарь. – Спб.: Университетская книга, 1997.
17. Мамонтов С.П. Основы культурологии. – М.: Олимп, ИНФРА-М, 2001.
18. Розин В.М. Культурологія: Учебник. – М.: ФОРУМ, ИНФРА-М, 1999.
19. Історія світової культури: Навч. пос. / Керівник авт. кол. Л.Т.Левчук. – К.: Либідь, 2000.
20. Морфологія культури: структура і динаміка. – М., 1994.
21. Давыдов Ю.Н., Родянская И.Б. Социология культуры. – М., 1990.
22. Павленко Ю. Історія світової цивілізації. – К., 2000.
23. Ницше Ф. Сочинения в 2т. – М., 1990.
24. Шпенглер О. Закат Европы. – М., 1993. – Т.1.
25. Юнг К. Архетип и символ. – М., 1991.
26. Леви-Строс К. Структурная антропология. – М., 1983.
27. Уайт Л. Избранное. – М.: РОССПЭН, 2004. – 960 с..
28. Боннар А. Греческая цивилизация. – М., 1994.
29. Винничук Л. Люди, нравы и обычаи Древней Греции и Рима. – М.: Высшая школа, 1983.
30. Бахтин М.М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура Средневековья и Ренессанса.- М., 1990.
31. Бахтин М.М. Эпос и роман. – Спб.: Азбука, 2000.
32. Бахтин М.М. Вопросы литературы и эстетики. Исследования разных лет. – М.: Художественная литература, 1975.
33. Баткин Л. Итальянские гуманисты: стиль жизни, стиль мышления. - М., 1978.
34. Рутенберг В.И. Титаны Возрождения. – Л.: Наука, 1976.
35. Вебер М. Протестантская этика и дух капитализма. – К., 1994.
36. Библер В.С. Культура. Диалог культур (опыт определения) // Вопросы философии. – 1989. – № 6. – С. 31-42.
37. Тойнби А. Постыжение истории. – М.: Рольф, 2001.
38. Ясперс К. Смысл и предназначение истории. – М.: Республика, 1994.
39. Бердяев Н. Смысл истории. – М.: Мысль, 1990.
40. Культурологія. ХХ век. Энциклопедия. В 2-х тт. - Спб., 1998.
41. Руднев В.П. Словарь культуры ХХ века. Ключевые понятия и тексты. - М., 1997.

42. Хюбшер А. Мыслители нашего времени. Справочник по философии Запада XX века. - М., 1994.
43. Каган М.С. Философия культуры. - СПб., 1996.
44. Лурье СВ. Историческая этнология. - М., 1997.
45. Пелипенко А.А., Яковенко И.Г. Культура как система. - М., 1998.
46. Антология культурной мысли / Под ред. С.П. Мамонтова, А.С.Мамонтова.-М., 1996.
47. Самосознание европейской культуры XX века. - М., 1991.
48. Гумилев Л.Н. Этногенез и биосфера Земли. - М., 1993.
49. Гуревич А.Я. Исторический синтез и Школа "Анналов". - М., 1993.
50. Лотман Ю.М. Феномен культуры//Избранные статьи. - Т. I. - Таллинн, 1992,
51. Рикёр П. Конфликт интерпретаций. Очерки о герменевтике, - М., 1995.
52. Риккерт Г. Науки о природе и науки о культуре//Культурология. XX век. Антология. - VI., 1995
53. Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество. - М., 1992.
54. Мифы народов мира. Энциклопедия: В 2-х т. / Гл. ред. С.А.Токарев. – 2-е изд. – М., 1991.
55. Рыбаков Б.А. Язычество древних славян. – М.: Русское слово, 1997.
56. Чмихов М. Давня культура.- К., 1994.
57. Історія первісного суспільства. – К., 1980.
58. Тайлор Э. Первобытная культура. – М., 1988.
59. Костомаров М.І. Слов'янська міфологія // Вибрані праці. – К., 1994.
60. Элиаде М. Аспекты мифа. – М.: Академический проект, 2000.
61. Кемпбел Дж. Герой з тисячею облич. – К.: Видавничий дім “Альтернативи”, 1999.
62. Пропп В. Исторические корни волшебной сказки. – СПб.: Изд-во С.-Петербур. ун-та, 1996.
63. Аверинцев С. Древние цивилизации.- М.,1989.
64. Афанасьева В.К. и др. Искусство древнего Востока.- М.,1976.
65. Вейнберг И. Человек и культура Ближнего Востока.- М.,1986.
66. Клочков И. Духовная культура Вавилонии: человек, судьба, время.- М., 1983.
67. Массон В.И. Первые цивилизации.- Л., 1989.
68. Мелларт Дж. Древнейшие цивилизации Ближнего Востока.- М., 1982.
69. Гаче Г. Образы Индии. – М., 1993.
70. Ольденбург С. Культура Индии. – М., 1991.
71. Тюляев С. Искусство Индии. – М., 1988.
72. Бежин Л. Под знаком “ветра и потока” – М., 1982.
73. Завадская Е. Эстетические проблемы живописи старого Китая. – М., 1975.
74. Малявин В. Китайская цивилизация. – М., 2000.
75. Роули Д. Принципы китайской живописи. – М., 1989.
76. Грюнебаум Г. Основные черты арабо-мусульманской культуры. – М., 1981.
77. Еремеев Д. Ислам: образ жизни и стиль мышления. – М., 1990.
78. Очерки истории арабской культуры V-XV вв. – М., 1982.
79. Эволюция восточных обычаев: синтез традиционного и современного. – М., 1984.
80. Гиро П. Частная и общественная жизнь греков. - СПб., 1995.
81. Гуревич А.Я. Средневековый мир: культура безмолвствующего большинства. – М., 1990.
82. Ильина Т.В. История искусства. Западноевропейское искусство. – М., 1983.
83. Оссовская М. Рыцарь и буржуа. Исследование по истории морали. – М., 1987.
84. Удальцова В.В. Византийская культура. – М., 1988.
85. Бычков В.В. Малая история византийской эстетики. – К., 1991.
86. Баткин Л.И. Итальянское Возрождение в поисках индивидуальности. – М., 1989.
87. Вазари Дж. Жизнеописание наиболее знаменитых живописцев, ваятелей и зодчих. В 3-х т. – М., 2002.
88. Культура эпохи Возрождения. – Ленинград, 1986.

89. Дмитриев И.А. Краткая история искусств. – М., 1991.
90. Европейское просвещение и французская революция XVIII ст.: Сб. статей / Под ред. Г.Р.Кучеренка. – М., 1988.
91. Западноевропейское искусство XVIII в.: Сб. статей. / Под ред. В.Н.Прокофьевой. – М., 1980.
92. Культура народов Центральной и Юго-Восточной Европы в эпоху Просвещения. – М., 1988.
93. Волков Г.А. Три лика культуры. – М., 1986.
94. Мастера классического искусства Запада. – М., 1993.
95. Затонский Д.В. Европейский романтизм. – К., 1984.
96. Наливайко Д.С. Искусство: направления, течения, стили. – К., 1981.
97. Контркультура, идеология и политика. – М., 1976.
98. Щербина В. Світова кіберкомунікація як соціальний феномен. // Соціологія. – 2002. – №1. – С.109-116.
99. Щепанська Т.Б. Символика молодежной субкультуры. – СПб., 1993.
100. Фишер А. Массовая культура и ее социальные функции // Общественные науки и современность. – 1998. - №6. – С. 138-149.
101. Беньямин В. Произведение искусства в эпоху его технической воспроизводимости. – М., 1996.
102. Крючкова В.А. Антиискусство: Теория и практика авангардистских движений. – М.: Изобразительное искусство, 1985.
103. Українське бароко та Європейський контекст. - К.: Наукова думка, 1991.

Додаткові:

1. Тэйлор Э.Б. Первобытная культура. – М., 1989.
2. Тейяр де Шарден Феномен человека. – М: Наука, 1987.
3. Афанасьева В.К. и др. Искусство древнего Востока. – М., 1982.
4. Фрезер Дж. Золотая ветвь. – М., 1983.
5. Ясперс К. Смысл и назначение человека. – М., 1990.
6. Бахтин М.М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура Средневековья и Ренессанса. – 2-е изд. – М.: Худ. литература, 1990.
7. Гадамер Г.Г. Актуальність прекрасного. / Пер. з нім. – К., 2003.
8. Ортега-и-Гассет Дегуманізація мистецтва // Ортега-и-Гассет Вибрані твори. / Пер. з ісп. – К.: Основи, 1994.
9. Сад одного цветка. Статьи и эссе. – М.: Наука, 1991.
10. Бердяев Н.А. Смысл творчества // Бердяев Н.А. Философия свободы. Смысл творчества. – М.: Изд-во “Правда”, 1989.
11. Оссовская М. Рыцарь и буржуа. Исследования по истории морали. / Пер. с польского. – М.: Прогресс, 1987.
12. Мид М. Культура и мир детства. Избранные произведения. / Пер. с англ. М.: Главн. редакция восточной литературы изд-ва “Наука”, 1988.
13. Дж.Вико. Основания новой науки. Об общей природе наций. / Пер. с итал., М.-К.: “Rcel-book” «УСА», 1994.
14. Эудженио Гарэн. Проблемы итальянского Возрождения. Избранные работы. / Пер. с итал. – М.: Прогресс, 1986.
15. Древние цивилизации / С.С.Аверинцев и др.: Под общ. ред. Г. М. Бонгард-Левина. – М.: Мысль, 1989.
16. Размышления и афоризмы французских моралистов ХУІ-ХУІІІ веков: Сборник / Пер. с франц.. – Л.: Худож. лит., 1987.
17. Боннар Андре. Греческая цивилизация. Т.3-й. От Эврипида до Александрии. / Пер. с франц. – М.: Искусство, 1991.
18. Шпенглер О. Закат Европы. Очерки морфологии мировой истории. Т.1. Гештальт и действительность. / Пер. с нем. – М.: “Мысль”, 1993.

19. Еліаде М. Священне і мирське: Міфи, сновидіння і містерії. Мефістофель і андрогін. Окультизм, ворожбитство та культурні уподобання. / Пер. з нім., франц., англ. – К.: “Основи”, 2001.
20. Кемпбелл Дж. Герой із тисячею облич. / Пер. з англ. – К.: Альтернативи, 1999.
21. Костомаров М.І. Слов’янська міфологія: Вибрані праці. – К.: Либідь, 1994.
22. Ницше Ф. Рождение трагедии или эллинизма и пессимизм. // Соч.: в 2-х т. – М.: Сирин, 1991.
23. Хейзинга Й. Homo ludens. – М., 1992.
24. Хейзинга И. Осень средневековья. – М., 1988.
25. Фрейденобург О.М. Миф и литература древности. – М.: Наука, 1978.
26. Щепанська Т.В. Символіка молодіжної субкультури. – СПб., 1993.
27. Еремеев Д. Ислам: образ жизни и стиль мышления. – М., 1990.
28. Пахомов Ю.Н., Крымский С.Б. Пути и перепутья современной цивилизации. – К., 1998.
29. Юнг К. Архетип и символ. – М., 1991.

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

<http://abccba.ru/index.php>
<http://aesthetics.philosophy.spbu.ru/>
<http://architecture.artyx.ru>
<http://artgrafica.net/>
<http://bibliotekar.ru/index.htm>
<http://ethicscenter.ru/>
<http://etno.us.org.ua/>
<http://fashion.artyx.ru/sitemap/theatre.shtml>
<http://gnozis.info/>
<http://iph.ras.ru/aesthetics.htm>
<http://journal.knigka.info/>
<http://litera-ua.livejournal.com/>
<http://litopys.org.ua/>
<http://malivka.com/>
<http://nearyou.ru/>
<http://painting.artyx.ru>
<http://pidruchniki.com.ua/>
<http://platonanet.org.ua/>
<http://polka-knig.com.ua/>
<http://psylib.kiev.ua/>
<http://readbookz.com/>
<http://ru.aquarian-age.org.ua/God-speaks/Teachings-of-Jesus-Christ.html>
<http://ru.encyclopedia-of-religion.org/ethics.html>
<http://studiamethodologica.com.ua/>
<http://ukrknyga.at.ua/load>
<http://vphil.ru/>
<http://www.academyrh.info/>
<http://www.academyrh.info/>
http://www.arhit.ru/index_rus.html
<http://www.art-pics.ru/>
<http://www.chtyvo.org.ua/>
<http://www.etiket.ru/>
<http://www.gumer.info/>

<http://www.independent-academy.net/about/index.html>

<http://www.info-library.com.ua/>

<http://www.nbu.gov.ua/portal/>

<http://www.olshanski.ru/raboty-po-estetike/>

<http://www.psychologos.ru/categories/view/estetika>

<http://www.slovoichas.in.ua/>